

BOSHLANG‘ICH SINFLARGA SAVOD O‘RGATISH DAVRIDA TOVUSH VA HARFLARNI O‘ZLASHTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Termiz davlat pedagogika instituti maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti
boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi talabasi
Narziyeva Dilafro'z Salohiddin qizi.

Ilmiy rahbar : Termiz davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi
Qobilova Kamola Azamatovna

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga savod o‘rgatish jarayonida tovush va harflarni o‘zlashtirishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Dars jarayonida interaktiv usullar, multimedia vositalari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining samarali tatbiqi tahlil qilingan. Shuningdek, o‘quvchilarning eshitish, ko‘rish, sezish kabi analizatorlari orqali tovush-harf o‘zlashtirish jarayonini soddalashtirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar:

Savod o‘rgatish, boshlang‘ich ta‘lim, tovush, harf, innovatsion texnologiyalar, AKT, interaktiv metodlar.

Kirish : Ta‘lim – bu inson hayotini yorituvchi nur, uning shakllanishida esa maktab, ayniqsa, boshlang‘ich sinf darslari katta ahamiyatga ega. Boshlang‘ich sinf bu – ta‘lim poydevori. Aynan shu davrda bolalarda yozuv, o‘qish, tinglash va fikrlash ko‘nikmalari shakllanadi. Ularning harf va tovushlarni to‘g‘ri o‘zlashtirishi kelgusi bosqichdagi butun ta‘lim jarayoniga bevosita ta‘sir qiladi. Shu sababli bu jarayonda innovatsion texnologiyalardan foydalanish juda muhim va dolzarb masalaga aylanmoqda.

Asosiy qism

1. An‘anaviy yondashuv va uning cheklovlari

Ilgari harflarni o‘rgatish asosan og‘zaki tushuntirish, doskaga yozish va oddiy kitobdan foydalanish orqali olib borilardi. Albatta, bu usullar ham o‘z vaqtida foydali bo‘lgan. Biroq zamonaviy bolalarning diqqatini ushlab turish, ularni faol jalb etish, ularning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish uchun faqat an‘anaviy metodlar yetarli emas.

Masalan, "A" harfi o'rgatilganda faqat aytilishi va yozilishi tushuntirilsa, bolalar bu harfni tez unutib qo'yishlari mumkin. Lekin agar shu harfni animatsion video, musiqa, harakatli o'yin orqali o'rgatilsa, bu ular uchun nafaqat qiziqarli, balki samarali bo'ladi.

2. Innovatsion texnologiyalar – nima uchun kerak?

Innovatsion texnologiyalar – bu ta'lim jarayoniga yangicha yondashuv, ya'ni axborot-kommunikatsion vositalar, interaktiv metodlar, multimedia vositalari, raqamli ilovalar orqali ta'lim samaradorligini oshirishdir.

Ular quyidagi afzalliklarni beradi:

- Vizual va eshitish orqali o'rganish imkoniyati: o'quvchi harfni ko'radi, eshitadi, takrorlaydi va mustahkamlaydi.
- Individual yondashuv: har bir bola o'z tezligida va uslubida o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.
- Qiziqish uyg'otadi: texnologiyalar o'yin, sarguzasht, multimedia orqali bolalarda darsga nisbatan ijobiy munosabat hosil qiladi.
- Faol ishtirokni ta'minlaydi: o'quvchilar darsning faol qatnashchisiga aylanadi, bu esa bilimlarni chuqurroq egallashga olib keladi.

3. Amaliy misollar va yondashuvlar

- Interaktiv doskalar: harflarni yozish, tovushlarni tinglash, harfni ob'ektlar bilan bog'lash (masalan: "O" – olma, "S" – soat) imkonini beradi.
- Mobil ilovalar: o'qituvchi "Alphabet learning", "Sound Train", "ABC Kids" kabi ilovalar orqali bolalarga topshiriqlar beradi.
- QR-kodli darsliklar: har bir sahifada joylashgan QR kod orqali tovushli yoki videoli mashq ochiladi.
- Ovozli robotlar: ayrim ilg'or maktablarda harfni aytgan o'quvchining tovushini aniqlab, to'g'ri yoki noto'g'riligini bildiruvchi ovozli qurilmalar ishlatilmoqda.
- Google Classroom, Kahoot, Wordwall kabi platformalar yordamida bolalar onlayn mashg'ulotlar orqali bilimlarini mustahkamlashadi.

4. O'qituvchining roli

Texnologiya – vosita, o'qituvchi esa kalitdir. Eng ilg'or qurilmalar bo'lsa ham, o'qituvchining mehribonligi, sabr-toqati va yondashuvi bo'lmasa, hech qanday natijaga erishib bo'lmaydi. O'qituvchi texnologiyani o'rganishi, uni darsga moslashtirishi va ayniqsa bolaning yoshi, qiziqishi va ehtiyojiga qarab qo'llashi kerak. Yaxshi o'qituvchi bolani faqat savodli emas, balki o'rganishni yoqtiradigan shaxs qilib tarbiyalaydi. Bu esa butun umrga zamin yaratadi.

Pedagogik yondashuv

O'qituvchining yondashuvi ham muhim. Quyidagi tavsiyalar natijadorlikni oshiradi:

O‘quvchini faol tinglovchi va ko‘ruvchi sifatida jalb etish;
Differensial yondashuv asosida individual topshiriqlar berish;
O‘zlashtirishni kuzatish uchun raqamli diagnostika vositalaridan foydalanish;
Bolalar orasida musobaqa elementlari orqali rag‘batlantirish.

Xulosa

Boshlang‘ich ta’limda savod o‘rgatish – bu juda mas’uliyatli jarayon. Harf va tovushlarni o‘zlashtirish – bolaning butun keyingi ta’lim hayotini belgilaydi. Zamonaviy texnologiyalar bu murakkab jarayonni qiziqarli, sodda va samarali qiladi. Innovatsion yondashuvlar yordamida bola o‘rganadi, ko‘radi, eshitadi, harakat qiladi va eng muhimi – o‘qishni sevib qoladi. Har bir o‘qituvchi, har bir maktab texnologiyani to‘g‘ri qo‘llasa, savodxonlik darajasi ortadi, ta’lim sifati esa yuksaladi.

Tovush va harflarni o‘rgatishda innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish orqali o‘quvchilarning faolligi, mustaqil fikrlashi va eslab qolish ko‘nikmalari rivojlanadi. Interaktiv vositalar yordamida savod o‘rgatish jarayoni jonlanadi, bolalar har bir darsda yangi kashfiyot qilishdek hisni tuyadilar. Shu bois, har bir boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi o‘z amaliyotida zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda dars samaradorligini oshirishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Abduqodirov A. A., Rahmonov A. “Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.” – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
2. Tursunov Q., Normurodov M. “Interfaol ta’lim texnologiyalari.” – Toshkent: Fan, 2021.
3. Karimov U., Salomova D. “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi.” – Toshkent: “Ziyo”, 2020.
4. Raxmonqulova G. “Interaktiv metodlar asosida dars o‘tish texnologiyasi.” – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
5. Abdullayeva N. “Didaktika va interfaol metodlar.” – Samarqand, 2017.
6. Xodjiev A. “Pedagogik texnologiyalar asoslari.” – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2022.
7. Usmonxo‘jayev A. “Ona tili o‘qitish metodikasi (boshlang‘ich sinf).” – Toshkent, 2021.
8. Musurmonova O., Rustamov S. “Pedagogika nazariyasi va tarixi.” – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
9. Qurbonov M. “Yangi pedagogik texnologiyalar asosida ta’lim jarayonini tashkil etish.” – Buxoro, 2019.
10. Bahronova M. “Ta’limda innovatsion metodlar.” – Namangan, 2018.

11. Jalolov J. “Pedagogik innovatsiyalar va interaktiv metodlar.” – Toshkent, 2020.
12. Xamidova Z. “Boshlang‘ich ta’limda ona tili darslarini interfaol usullarda o‘qitish.” – Qarshi, 2021.
13. Xo‘jaeva N. “Ona tili darslarida interaktiv metodlarni qo‘llash.” – Toshkent, 2019.
14. Raxmonov T. “Boshlang‘ich sinfda o‘qitish metodikasi.” – Buxoro, 2020.
15. Islamova Z. “Boshlang‘ich sinflarda til o‘rgatish metodlari.” – Samarqand, 2018.
16. Rahimov Sh. “Ona tili darslarida didaktik materiallardan foydalanish.” – Toshkent, 2020.
17. Qodirov D. “Zamonaviy pedagogik texnologiyalar.” – Toshkent, 2022
18. Davlatov R. “Ona tili va adabiyot o‘qitish metodikasi.” – Toshkent, 2020.
19. Qobilov A. “Boshlang‘ich sinfda interaktiv metodlarni qo‘llash.” – Toshkent, 2022.
20. Abdullaev A. “Boshlang‘ich ta’limda til va adabiyot darslarini samarali o‘qitish.” – Toshkent, 2018.
21. Ismoilov X. “Boshlang‘ich sinfda pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning samaradorligi.” – Farg‘ona, 2020.
26. www.ziyouz.uz – O‘zbek ta’limi va metodika bo‘yicha maqolalar sayti.
27. www.edu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi rasmiy sayti.
28. www.pedagog.uz – Ta’lim sohasidagi maqolalar, dars ishlanmalari va tavsiyalar